

פוליסות עבודות קבלניות

תאונתיות כאחת מיסודות הגדרת מקרה הביטוח

הגדרה זו מן הקשות בשדה המשפט זכתה להתייחסות של בית המשפט העליון והמחוזי בחיפה בשתי פרשות שבאו בפניהם ועניינן בתביעות מבטוחים לשיפוי לפי פרק א' בפוליסה עבודות קבלניות.

פרשת נווה גן, ע"א 10717/04 בימ"ש עליון.

פרשה זו באה פעמיים לפתחו של בית המשפט העליון והיא נסבה סביב מערכת עובדתית פשוטה לכאורה:

חברת נווה גן יזמה וביטחה בביטוח עבודות קבלניות פרויקט של שני מבני מגורים מדורגים.

בסמוך לפני השלמת שלד המבנה הוברר, כי זה נבנה בסטייה של 6 מטרים מקו בנין קדמי ולפיכך היה צורך להרוס חלקים ניכרים משלד הבניין ולמקמו בקווי הבניין הנכונים, שאם לא כך לא ניתן היה להשלימו לפי התכנון המקורי. היזמים נאלצו להרוס את השלד ולבנותו מחדש ועלויות ההריסה והבניה שימשו כמושא לתביעה שהוגשה כנגד המבטוחים.

הגדרת מקרה הביטוח לפי פרק א' בפוליסה עבודות קבלניות כללה את המונחים "נזק תאונתי ופיזי" כשעל הראשון שבהם נתעכב להלן. היסוד של "פיזיות" יזכה להתייחסות נפרדת.

פרשת מ.ג.מ.נ. ת.א. (מחוזי חיפה) 10432/97

כאן בא בפני בית המשפט פרויקט לביצוע בריכת אגירה גדולה מבטון שיועדה לאחסון חלב לא מעובד שבוטח בפוליסה עבודות קבלניות. בהתאם לדרישות התקן, ניטלו מהבריכה לאחר יציקתה דגימות לבדיקות חוזק ואלו העלו כי הבטון אינו עומד בדרישות החוזק. הקבלן נאלץ להרוס את הבריכה ולבצע יציקה מחודשת.

גם כאן כמו בפרשת נווה גן דחו המבטוחים את תביעת הקבלן המבוטח לקבל שיפוי במסגרת פרק א', בנימוק שהעבודות אינן יוצרות מקרה ביטוח כהגדרתו בפוליסה.

כפי שצינו בפתח, שני יסודות מרכיבים את הגדרת מקרה הביטוח בפוליסה עבודות קבלניות: יסוד הפיזיות שיידון בהזדמנות אחרת ויסוד התאונתיות.

ההגדרה המסורתית של התאונתיות כאירוע פתאומי בלתי צפוי הניתן לתיחום בנקודת זמן כבר אינה ישימה מזה זמן, ובתי המשפט נעים במלאכת הפרשנות במסלול הנע בין נזק שהוא מטבע הברייה, Inherent Vice מצד אחד שאינו תאונתי לפי כל הדעות, לבין קביעת ביהמ"ש העליון בפרשת נווה גן שהיה מוכן לראות בהצבת מבנה במקום שגוי בגדר אירוע תאונתי מבחינת המבוטח שלא צפה התרחשות מסוג זה מצד שני ובכך יצר הגדרה רחבה ביותר למונח "תאונתי", למרות שבתרחיש העובדתי שהונח בפניו לא היה אירוע מתוחם בנקודת זמן במובן הקלאסי של ההגדרה.

הנתיב שבו פסע השופט ריבלין בפרשו את המונח אירוע תאונתי מעניין וכולל תחנות ביניים :

תחילה, קבע כי המונח "תאונה" אינו קל להגדרה ופרשנותו תלויה בהקשר, לאחר מכן בחן את המשמעות הלשונית כפי שהגדרה במילונים השונים עד למסקנה שסקלת המשמעויות הלשוניות של תאונה רחבה ואינה בהכרח מבוססת על יסוד הפתאומיות.

"מצויד" באבחנות הנ"ל עבר ביהמ"ש לבחינה של המונח בהקשר הביטוחי תוך שהוא בא למסקנה שהתממשות איטית של סיכון מבוטח אינה בהכרח מפקיעה את יסוד התאונתיות מהגדרות הפוליסה .

לשון אחרת, הגם שביהמ"ש העליון הניח הסתייגויות בדרך הפרשנות בה נקט, הרי שמקום שאין המדובר בפגם מטבע הברייה, ואין המדובר בתולדה טבעית של מהלך הדברים ניתן להניח שיקבע כי מתקיים יסוד התאונתיות.

בקיע מסוים בפרשנות הגורפת שניתנה בפרשת נווה גן ניתן למצוא בפרשת מ.ג.מ.נ. הנ"ל שם הסכים אומנם ביהמ"ש בדוחק רב כדבריו לקבל שהאירוע הוא תאונתי, ברם לא לפני שציין כי קיים דימיון רב בין המקרה שבא בפניו (יציקת הבריכה) לבין מטען צמר שניזוק בבטן האוניה בשל נטייתו להתקלקל עקב לחות ואשר הוביל את ביהמ"ש באנגליה לקבוע כי המדובר בנזק "מטבע הברייה" ולא בנזק תאונתי.

נראה כי ביהמ"ש בפרשת מ.ג.מ.נ. בחר בפתרון קל באמצע את הלכת נווה גן בכל הקשור להגדרת התאונתיות וקשה להשתחרר מהרושם שבחירתו זו של ביהמ"ש נבעה מהטעם שהתביעה נדחתה על בסיס "העדר הפיזיות" בעבודות שבאו בפניו ובכך החמיץ שעת כושר להנחת בסיס מוצק להגדרת נזק שהוא מטבע הברייה.

דברי סיכום

לא קשה להתרשם עד כמה קשה הגדרת המונח "תאונתיות", עד כמה דקות ושבירות האבחנות בין הגדרת נזק כנובע מטבע הברייה לבין הגדרתו כתאונתי.

במאזן הכוחות הבלתי שוויוני בין מבטח למבוטח נראה שאין צורך להסתכן ולהעריך שבתיהמ"ש יטו לאמץ את המבחנים הרחבים שהותיר להם ביהמ"ש העליון ולפסוק לחובת המבטחים.